

תוצאות היום

שיעור מפי מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א – פוסק עדת תימן

גליון 51

יו"ל ע"י התאחדות בני הישיבות ובסיוע מוסדות יד מהרי"ץ

דהיא דווקא על קלף.

והבית הלוי שואל איזה צד יש לגמ' לכתוב על אבנים הרי הגמ' לפני דנה על מה כותבים סת"ם על גויל על קלף יעו"ש ומוכח דא"א לכתוב על אבנים דאינם נגללים כקלף וגויל. וליסוד הנ"ל לא קשיא מידי דהגמ' רק חפשה רמז לדברים.

והנה דנו רבותינו בענין פרופסור אחד שבביתנו המזוזה היתה פתוחה שרואים את הכתב וטען שצריך לראות את המילים...

והוכיחו מהגמ' הנ"ל מזה שיש צד לכתוב על אבנים מוכח דאין קפידא אבל לפי המתבאר הוא טעות דהגמ' רק חפשה רמז לקראים והצדוקים להוציא מלבן וודאי דאין צד כזה.

ב. מדרש בענין ד' מינים ומ"ט משעננים ב"אנא וב"הודר".

יש מדרש מפורסם בענין ד' מינים וקשה להבין עומקו הובא בראשונים וברא"ש ס' כו' כתב מדוע משעננים ב"אנא וב"הודר" ומביא מדכתב "אז ירננו עצי ביער... הודו לה'... ואמרו הושיענו" ובה"ה באים לדין ישראל ואוה"ע ולא יודעים מי יצא זכאי ומי יצא חייב וע"י מצוות ד' מינים יוצאים שמחים כאדם היוצא מהשופט בשמחה וזהו דכתב "אז ירננו עצי היער... הודו לה'... ואמרו הושיענו" שמשעננים ב"אנא וב"הודר".

נוסח שונה למדרש הנ"ל.

הובא כך דאמר ר' אבין ששנים יוצאים מהדין ולא יודעים מי ניצח תראה מי לקח "באין" בידו ובפירוש המילה "באין" בערוך לא ידא פירושה וכתב דמסתבר שהוא כידון ובמוסף הערוך כתב דהוא כף של תמרים בלשון יון ומנפף בזה לשמחה ואף ישראל ואוה"ע באים ומקטרגים לפני הקב"ה ומה שיוצאים בד' מינים ומשעננים בשמחה מוכיח דהם ניצחו.

א. קושיא בגמ' סוכה מהיכי תיתי דאינו ניכר פסול.

בגמ' סוכה לה. ת"ר פרי עץ הדר עץ שטעם עיצו ופיריו שווה שהעץ והפרי יש אותו טעם ואתרוג הוא היחידי (או כמעט יחידי) שעצו ופירו שווה ש. הגמ' אולי פלפלין (ויש לדון אם הוא פלפל שחור או חריף) ת. הגמ' אם ניקח אחד אינו ניכר ניקח תרי או תלתא "פרי" אמר רחמנא אחד ולא שתים ושלוש.

ולכאו' תמוה מי אמר שצריך שתהא ניכרת הלקיחה ובחת"ס כתב מדכתב "ולקחתם" משמע דצריך לקיחה ניכרת.

ולכאו' אין זה משמע דכל דבר נקרא לקיחה וצ"ע.

דברי הרמב"ם

דהשקו"ט בגמ' להוציא מלבן של הצדיקים.

הרמב"ם בהקדמה לפ' המשניות כתב דחז"ל לא הסתפקו מהו אתרוג והביאו ראיות לכך דכל הדורות היה ידוע דהוא אתרוג ורק השקו"ט בגמ' איפה רמז בתורה דהוא אתרוג (וכלשון הרמב"ם להראות את חכמת הכתוב) [במתיבתא מביאים דברי הרמב"ם והוסיפו שכתב הרמב"ן... יעו"ש ומשמע שהבינו דהרמב"ן חולק ואינו כן! ודו"ק].

קושיית הכפות תמרים לפשוט ספק הגמ'.

מקשה הכפות תמרים מצינו דנחלקו בשיעור אתרוג האם הוא כאגוז או כביצה ולכאו' מה הצד בגמ' שאתרוג הוא פלפלין הרי השיעורים הלכה למשה מסיני וא"כ וודאי דהוא אתרוג ומתרץ תירוץ מפולפל יעווי"ש אך להרמב"ם הנ"ל לא קשיא מידי דלא הסתפקו באמת האם הוא אתרוג אלא רק מחפשים איפה רמז בתורה.

דוגמא ליסוד הנ"ל ונפק"מ למעשה.

וכעין זה מצינו בגמ' מנחות מד. "וכתבתם על מזוזות ביתך" ש. הגמ' אולי נכתוב על אבנים והגמ' מוכיחה

תמיהות בלשון המדרש.

וקשה מאוד להבין מהו ישראל ואוה"ע מקטרגים וכי יש ריב בין ישראל לאוה"ע בר"ה והרי הדין לשניהם ולא שהם מתקוטטים אחד עם השני ויכול להיות ששניהם יצאו זכאים וכן להיפך ומהו הלשון שמתקוטטים זה עם זה ועוד אם באמת ישראל ניצחו את אוה"ע מדוע אחרי סוכות לא רואים שישתנה משהו בעולם?

יישוב הדברים ובהקדם דברי החיד"א בענין ד' מינים שהקב"ה שולט עליהם לבדו.

החיד"א בראש דוד פ' אמור הביא המדרש הנ"ל ושאל האיך ע"י לולב רואים נצחון [ובאמת לא קשה כדהתבאר שהוא לשמחה ופרסום הנצחון].

ומתרץ תירוץ הפלא ופלא בבראשית רבה פ"י אין לך כל עשב ועשב שבעולם שאין מלאך מכהו ואמר לו גדל [ובמוסר של הדברים רואים שצריך תמיד דחיפה לאדם בשביל שיוכל להתעלות בתורה וירא"ש].

וכתב החיד"א בשם תורת חכם שבארבעת מינים אין להם מלאך והקב"ה לבדו מושל ומשגיח בהם לבדו [לפ"ז מובן דימויי חז"ל ד' מינים להקב"ה].

האם שייך חזרה בתשובה אצל אוה"ע.

כל המושג של חזרה בתשובה היא רק לעמ"י אך לאוה"ע תשובתם אינה מתקבלת ומה שמצינו באנשי נינוה, תשובתם רק גרמה לפתוח כביכול דף חדש אך כשחזרו לסורם נענשו על הכל, אך אצל עמ"י התשובה מוחקת את העוונות.

ולכאור' צ"ב מ"ט שונים אנו מהם.

והנה באמת מושג התשובה הוא מחודש דבעניני העולם הזה לא שייך תשובה וחרטה ואם הזיק לא נפטר בחרטה דענין התשובה רק בב"ד של מעלה והקב"ה עשה חסד עם ישראל שתתקבל תשובתם.

ולעומקו של ענין הוא משום דאנו נקראים בנים ואב שמחל על כבודו כבודו מחול אך אוה"ע נקראים עבדים ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול.

טעם לקיחת ד' מינים הללו דווקא ותירוץ החיד"א לקושייתו.

ולפ"ז כתב החיד"א דלכן לוקחים ד' מינים אלו שהם בשליטתו של הקב"ה לבדו והם שרביטו של מלך ורק בנים מותרים להשתמש בהם וממלא מראה על נצחוננו עם אוה"ע.

תמיה על דברי החיד"א דא"כ מצינו הלכה מחודשת.

ואך קשה דלפ"ד אסור לגויים לאכול תמרים ואתרוגים ויהא אסור לנו לתת להם והנה בבני יששכר כתב טעם מדוע לא עושים זכר למן ולבאר וביאר דכיון דהם היו גם לערב רב לא עושים זכר ורק סוכות דהם זכר לענני כבוד דזה רק לעמ"י לכן עושים זכר וא"כ בסוכה אסור להכניס גוי?

ובאמת בכף החיים כתב דאה"נ וז"ל שבעת צדיקים יושבים בסוכה... ולא יכנס לתוכה גוי ויעו"ש בחומרת הענין.

ונראה לומר דכל הקפידא הוא בד' מינים ביחד אך כ"א לבדו מותר דהרי ד' מינים הם כנגד ארבע אותיות של הקב"ה וא"כ רק בשלימותם יהא אסור.

אך עדיין צ"ב דהיכן מצינו שאסור לתת לגוי ד' מינים.

יישוב הקושיא על דברי החיד"א ע"פ הרדב"ז.

ברמב"ם כתב גוי שעסק בתורה חייב מיתה... ואם ירצה לקיים לעצמו אחת מן המצוות מניחים לו ע"ש וברדב"ז כתב דבתפילין ושאר דברי קודשה אסור והנה מצינו שכתב הרדב"ז איסור אף שאינו קיים בדברי חז"ל וממלא לא קשה כ"כ על דברי החיד"א דיש סמך לדבריו מדברי הרדב"ז.

יישוב הקושיות על המדרש ע"פ נוסחת מדרש הגדול.

במדרש הגדול פ' אמור הביא את המדרש הנ"ל בנוסח שונה (א) לא כתב "באין" אלא כתב גזר דין (ב) וכתב מתקטרגים (ולא מקטרגים) והוא חידוש גדול שהשטן מקטרג על שרי ישראל ואוה"ע וא"כ הנצחון כלפי השטן והדברים מאירים עיניים.

**השיעור נמסר בבית רבינו שליט"א
לבחורי ישיבות כל ליל שישי בשעה 11:00**

נמסר בפרשת לך-לך,
נכתב ע"פ הבנת העורך בלבד.